

Правни основ за доношење Програма подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја града Новог Пазара у 2022. години (у даљем тексту Програм) садржан је у члану 13 став 1, Закона о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју („Сл.Гласник РС„бр.10/2013,142/2014,103/15,101/16,) и усвајањем одлуке о буџету за 2022 годину бр.400-14/21 од 20.12.2021. године („Сл.гласник града Новог Пазара“ бр.14 од 20.12.2021.) којом се прописује да се средства за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја града Новог Пазара користе на основу утврђеног Програма, који доноси Веће града Новог Пазара уз сагласност Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде.

ПРОГРАМ ПОДРШКЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОЛИТИКЕ И ПОЛИТИКЕ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ЗА 2022

I. ОПШТЕ ИНФОРМАЦИЈЕ И ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ПЛАНИРАНИХ МЕРА

Анализа постојећег стања

Географске и административне карактеристике: Град Нови Пазар се налази у западној Србији, припада Рашком округу заједно са општинама Крљево, Тутин, Рашка, Врњачка бања. Граничи се са општинама: Сјеница, Тутин, Лепосавић, Ивањица. Нови Пазар је удаљен 270 км од Београда Ибарском магистралом. Нови Пазар је један од важнијих центара на ибарској магистрали, а са врло фреквентним саобраћајницама повезан је са Београдом, Подгорицом и Приштином. Налази се на 25. километру трасе будућег аутопута Београд - јужни Јадран. Површина општине је 742 км² на надморској висини од 496 метра. На подручју града постоји 99 катастарских општина и то: КО Нови Пазар, КО Алуловиће, КО Бајевица, КО Бања, КО Баре, КО Батњик, КО Бекова, КО Беле Воде, КО Ботуровина, КО Брђани, КО Брестово, КО Вареве, КО Вевер, КО Видово, КО Витковиће, КО Војковиће, КО Војниће, КО Врановина, КО Вучиниће, КО Вучија Локва, КО Голице, КО Горња Тушимља, КО Гошево, КО Грађановиће, КО Грачане, КО Грубетиће, КО Дежева, КО Дојиновиће, КО Долац, КО Дољани, КО Драгочево, КО Драмиће, КО Жуљевиће, КО Забрђе, КО Златаре, КО Иванча, КО Избице, КО Јабланица, КО Јавор, КО Јанча, КО Јова, КО Кашаљ, КО Ковачево, КО Кожље, КО Копривница, КО Косуриће, КО Крушево, КО Кузмичево, КО Леча, КО Лопужње, КО Лукаре, КО Лукарско Гошево, КО Лукоцрево, КО Мишчиће, КО Мур, КО Мухово, КО Неготинац, КО Одојевиће, КО Окосе, КО Осаоница, КО Осоје, КО Охоље, КО Павље, КО Паралово, КО Пасји Поток, КО Пиларета, КО Побрђе, КО Пожега, КО Пожежина, КО Полокце, КО Попе, КО Постење, КО Прћенова, КО Пуста Тушимља, КО Пустовлах, КО Радалица, КО Рајетиће, КО Рајковиће, КО Рајчиновиће, КО Рајчиновићка Трнава, КО Раковац, КО Раст, КО Себечево, КО Ситниче, КО Скуково, КО Слатина, КО Смилов Лаз, КО Средња Тушимља, КО Страдово, КО Судско Село, КО Тенково, КО Туново, КО Трнава, КО Хотково, КО Цоковиће, КО Чашић Долац, КО Шавци, КО Шароње, КО Штитаре. Просечна густина насељености је 145 становника на 1 км².

Природни услови и животна средина: На подручју Новог Пазара доминира брдски тип рељефа, али су присутни и планински предели, који се пружају јужном и северном страном територије. У непосредној близини се налазе Пештерска висораван, Копаоник, Голија, Мокра гора и Рогозна. Коте терена се крећу од 500-1500 метара надморске висине. Пољопривредни рејони су издвојени према котима терена. Равничарско-долински, односно сточарско-ратарски рејон обухвата терене до 800 метара надморске висине на којима су лоцирана најквалитетнија земљишта без већих ограничења за реализацију пољопривредних делатности. Планинско брежуљкасти, односно сточарско-воћарски рејон простире се средишњим делом планинског подручја, на којима су најзаступљенија земљишта V-VII бонитетне класе, пашњаци, природне ливаде. Укупна површина земљишта на подручју града Новог Пазара износи 74170 ha. Према педолошкој карти коју је дао Институт за земљиште из Београда, на територији града Новог Пазара, у оквиру две основне класе (аутоморфна и хидроморфна) заступљена су следећа земљишта: смоница, алувијално-ливадска црница, гајњача, гајњача у лесивирању, смеђе рудо земљиште на

пешчару, делувијум у оподзољавању, еродирано-параподзоласто земљиште, алувијални нанос иловести, алувијални нанос глиновити, алувијални нанос забарен и смеђе скелетоидно земљиште на шкриљцима. По заступљености класа земљишта, мањи део припада категорији обрадивог земљишта, с обзиром да 90% укупних површина града чине земљишта IV-VIII класе бонитета, док се мањи део површина I и III класе бонитета. Клима - Комплекс физичко-географских услова на територији града Новог Пазара условљава стварање умерено - континенталне климе која се одликује већим годишњим колебањима температуре, са често израженим екстремним температурним вредностима. Са становишта пољопривреде, такви услови одговарају сточарској производњи, као и производњи воћа (шљива, јабука) и ратарских усева (пшеница, кукуруз, јечам, овас). Воде - Град Нови Пазар се може похвалити бројним извориштима термалних и минералних вода а најпознатији су Новопазарска бања, Рајчиновићка бања, Слатинска, Дежевски кисељак. Такође на овој територији се налазе сливови пет река Рашке, Јошанице, Дежевске, Људске и Трнавице. Шуме - На територији града Новог Пазара шуме се простиру на 37.497,10 ха, што чини 50,54 % укупних површина територије града. Пошумљено изван шуме је 17,87 ха четинарима, а у шуми 12,58 ха четинарима. Посечена дрвна запремина укупно лишћара 11449 м³, а четинара 1256 м³. Биљни и животињски свет - На основу приказивања дистрибуције биодиверзитета према географској рејонизацији територија, град Нови Пазар припада региону Западне Србије. Биљни свет - Пољопривредне површине чине око 50% територије града Новог Пазара, па је природна вегетација ограничена на делове под шумом, пашњацима и ливадама. Животињски свет - Врсте дивљих животиња које преовлађују су зечеви, лисице, вукови, дивље свиње. Птичје заједнице укључују птице селице као што су ласте и роде. Врсте које преовлађују у смислу лова су препелице и фазани. Рибље заједнице знатно зависе од количине и квалитета воде у рекама и потоцима.

Стање и трендови у руралном подручју

Демографске карактеристике и трендови: Према попису становништва из 2002. године укупан број становника износио је 85996 а према попису из 2011. године, укупан број становника града Новог Пазара износио је 100.410, процењен број становника са стањем 30.06.2019. године је 107071, са просечном густином насељености од 144 ст/км². У структури становништва, деца старости до 6 година (предшколски узраст) укупно има 10.499 од тога 4981 ж и 5518 м; деца старости 7-14 година (узраст основне школе) укупно има 13.695 од тога 6641 ж и 7054 м; деца старости 15-18 година (узраст средње школе) укупно има 6.764 од тога 3345 ж и 3417 м; деца старости 0-17 година укупно има 29.362 од тога 14182 ж и 15180 м; број младих 15-29 година има укупно 23.740 од тога 11664 ж и 12076 м; радни контингент становништва од 15-64 година има укупно 71345 од тога 35924 ж и 35421 м. Просечна старост становништва износи 35 година. Просечан број чланова домаћинства је 4,17. Број малолетних од 0-17 година износи 27,42%. Број пунолетних становника је 72,58% од укупног броја становника. Што се тиче демографских тенденција у табелама је приказана промена броја становника, по подацима пописа становништва из 2002 и 2011. године. Анализом табеле може се закључити да се укупан број становника повећао за 14414, од тог броја на градском подручју КО Нови Пазар број становника се повећао за 11923 а на сеоском 2491. По попису из 2002. године на подручју КО Нови Пазар има 54604 становника или 63,50% од укупног броја становника а сеоско 31392 или 36,50%, а по попису из 2011. године на подручју КО Нови Пазар има 66527 становника или 66,26% од укупног броја становника док је сеоско 33883 или 33,74%. Процентуално је смањен број становника на сеоском подручју док је у укупном броју повећан за 2491 становника. Повећање је приметно у местима која гравитирају ка градском подручју.

Број становника Новог Пазара по пописима из 2002. и 2011. године и површине КО у км² по подацима РГЗ

Ред.број	Насељено место	2002.год.	2011.год.	повећање/смањење броја становника	површина км2	Ред.број	Насељено место	2002.год.	2011.год.	повећање/смањење броја становника	површина км2
1	Алуловиће	362	314	-48	10,2208	20.	Голице	64	48	-16	6,3039
2.	Бајевица	563	537	-26	5,1356	21.	Горња Тушимља	33	18	-15	3,5070
3.	Бања	466	566	+100	3,4632	22.	Гошево	50	30	-20	2,9380
4.	Баре	36	39	+3	5,6683	23.	Грађановиће	19	11	-8	3,6684
5.	Батњик	58	79	+21	4,3113	24.	Грачане	28	19	-9	6,7362
6.	Бекова	116	79	-37	15,3145	25.	Грубетиће	259	148	-111	13,0449
7.	Беле Воде	872	893	+21	14,4338	26.	Дежева	238	288	+50	2,0664
8.	Ботуровина	218	198	-20	3,8416	27.	Дојиновиће	120	49	-71	4,6350
9.	Брђани	195	137	-58	17,0054	28.	Долац	87	66	-21	2,3735
10.	Брестово	5	0	-5	3,8788	29.	Дољани	89	127	+38	5,1992
11.	Варево	501	604	+103	2,6753	30.	Драгочево	112	86	-26	8,4214
12.	Вевер	18	9	-9	3,6631	31.	Драмиће	80	50	-30	8,1396
13.	Видово	90	91	+1	2,4668	32.	Жуњевиће	211	363	+152	17,0999
14.	Витковиће	30	36	+6	8,4120	33.	Забрђе	49	41	-8	6,0255
15.	Војковиће	36	20	-16	13,9007	34.	Златаре	12	9	-3	3,1019
16.	Војниће	115	197	-82	3,3752	35.	Иванча	813	1038	+225	2,2634
17.	Врановина	274	284	+10	10,1290	36.	Избнице	1949	1596	-353	17,5769
18.	Вучиниће	245	146	-99	18,7291	37.	Јабланица	27	17	-10	4,0339
19.	Вучја Локва	15	7	-8	10,7002	38.	Јавор	18	9	-9	7,4028

Број становника Новог Пазара по пописима из 2002. и 2011.године и површине КО у км2 по подацима РГЗ

Ред.број	Насељено место	2002.год.	2011.год.	повећање/смањење броја становника	површина км2	Ред.број	Насељено место	2002.год.	2011.год.	повећање/смањење броја становника	површина км2
39.	Јанча	332	526	+194	14,5518	58.	Одојевиће	50	15	-35	13,4459
40.	Јова	21	15	-6	7,6737	59.	Окосе	36	26	-10	1,8832
41.	Кашаљ	35	19	-16	8,0055	60.	Осаоница	284	146	-138	11,7347
42.	Ковачево	243	240	-3	8,0093	61.	Осоје	966	1686	+720	4,2710
43.	Кожље	618	577	-41	8,9617	62.	Охоље	179	134	-45	5,1062
44.	Копривница	12	86	+74	4,4633	63.	Павље	178	134	-44	7,2819
45.	Косуриће	125	90	-35	8,0900	64.	Паралово	982	1333	+351	3,3209
46.	Крушево	486	425	-61	7,6349	65.	Пасји Поток	42	13	-29	8,7282
47.	Кузмичево	133	99	-34	8,9509	66.	Пиларета	26	6	-20	1,9258
48.	Леча	319	327	+8	19,2160	67.	Побрђе	2176	2889	+713	2,5846
49.	Лопужње	70	36	-34	11,1331	68.	Пожега	523	513	-10	7,2579
50.	Лукаре	489	415	-74	11,5931	69.	Пожежина	251	144	-107	3,7703
51.	Лукарско Гошево	850	757	-93	12,2350	70.	Полокце	117	83	-34	5,6910
52.	Лукоцрево	186	132	-54	5,4413	71.	Попе	83	69	-14	7,7296
53.	Мишчиће	231	202	-29	2,6934	72.	Постење	3471	3930	+459	18,8108
54.	Мур	3462	4169	+707	7,5508	73.	Прђенова	159	177	+18	2,6127
55.	Мухово	545	705	+160	25,3912	74.	Пуста Тушимља	53	18	-35	2,4598
56.	Неготинац	26	10	-16	4,0255	75.	Пустовлах	28	6	-22	4,3278
57.	Нови Пазар	54604	66527	+11923	15,3400	76.	Радаљица	152	99	-53	13,7526

Број становника Новог Пазара по пописима из 2002. и 2011.године и површине КО у км2 по подацима РГЗ

Ред.број	Насељено место	Попис 2002.год.	Попис 2011.год.	Повећање/смањење броја становника	Површина км2	Ред.број	Насељено место	Попис 2002.год.	Попис 2011.год.	Повећање/смањење броја становника	Површина км2
77.	Рајетиће	63	30	-33	11,5282	96.	Чашић Долац	76	177	+101	8,8629
78.	Рајковиће	29	17	-12	1,8068	97.	Шавци	247	330	+83	2,5526
79.	Рајчиновиће	537	659	+122	3,9434	98.	Шароње	398	299	-99	7,5118
80.	Рајчиновићка Трнава	208	189	-19	7,5816	99.	Штитаре	77	100	+23	4,4227
81.	Раковац	21	7	-14	1,3694						
82.	Раст	51	50	-1	2,6917						
83.	Себечево	897	886	-11	18,1109						
84.	Ситнице	778	876	+98	7,5125						
85.	Скуково	23	17	-6	1,6056						
86.	Слатина	297	245	-52	9,8682						
87.	Смилов Лаз	8	0	-8	2,6833						
88.	Средња Тушимља	40	14	-26	4,9527						
89.	Страдово	19	12	-7	2,5327						
90.	Судско Село	87	67	-20	2,9630						
91.	Тенково	89	75	-14	6,5880						
92.	Трнава	694	946	+252	11,0553						
93.	Туново	128	90	-38	13,6286						
94.	Хотково	193	282	+89	1,2382						
95.	Цоковиће	20	7	-13	7,7115						

Диверзификација руралне економије: Када је реч о диверзификацији руралне економије може се закључити да је привредна делатност у граду Новом Пазару разноврсна. Најзначајније привредне делатности су трговина, текстилна, дрвна, прерађивачка и грађевинска индустрија. На територији града регистровано је 1.326 привредних друштава и 3.867 предузетника са стањем 30.06.2021. (сајт АПР), по секторима делатности су најзаступљеније трговина, прерађивачка делатност, саобраћај и складиштење, услуге смештаја и исхране, грађевинарство, административне и помоћне услужне делатности. Регистрована запосленост укупно износи 20951 становника од тога запослени у правним лицима 14483; предузетници, лица која самостално обављају послове и лица запослена код њих 5920; регистровани индивидуални пољопривредници 548. По секторима делатности највише запослених је у трговини 3940, затим прерађивачка индустрија 3557, образовање 2528, грађевинарство 1961, здравствена и социјална заштита 1705, саобраћај и складиштење 1545, услуге смештаја и исхране 902, остале услужне делатности 643, док делатност пољопривреда, шумарство и рибарство има 70 запослених. Доминира секундарна делатност а када се ради о пољопривредној производњи, може се константовати да доминирају ситни, неспецијализовани пољопривредни произвођачи без јасне пословне и тржишне оријентације. Резултат овакве производне структуре и слабе уређености су ниски и нередовни приходи уз одсуство озбиљног планирања, развоја и већих инвестиција. Због тога своју шансу за развој пољопривредници виде у формирању удружења пољопривредника уз помоћ Градске управе и Пољопривредне саветодавне и стручне службе. На територији града Новог Пазара има регистровано тридесетак удружења у области пољопривреде. Регистровано је укупно 491 удружења на дан 30.06.2021. године (сајт АПР). По попису пољопривреде из 2012. године, на територији града Новог Пазара је евидентирано 5.044 пољопривредних газдинстава. По подацима Управе за аграрна плаћања на дан 01.12.2021. укупан број регистрованих газдинстава је 3423, од тога активних 3083. Носиоци газдинстава по годинама старости има укупно регистрованих: од 10-19 година: 0; од 20-29 година: 39; од 30-39 година: 153; од 40-49 година: 392; од 50-59 година: 800; од 60-69 година: 954; од 70-79 година: 622; од 80-89 година: 391; од 90-99 година: 72. Укупан број незапослених пријављених у НСЗ износи 23.037 од тога жене 12.210, просечна старост укупно 38,83 година а жене 38,71, са следећом квалификационом структуром по степенима стручне спреме: I степен укупно 9.048 од тога жене 4.998, просечна старост укупно 42,78 година а жене 43,73; II степен укупно 740 од тога жене 255, просечна старост укупно 48,46 година а жене 49,84; III степен укупно 4.479 од тога жене 2.004, просечна старост укупно 42,22 година а жене 41,45; IV степен укупно 7.193 од тога жене 4.038, просечна старост укупно 31,65 година а жене 31,66; V степен укупно 55 од тога жене 16, просечна старост укупно 51,16 година а жене 45,81; VI-1 степен укупно 145 од тога жене 67, просечна старост укупно 46,75 година а жене 44,46; VI-2 степен укупно 145 од тога жене 89, просечна старост 35,16 година а жене 34,28; VII-1 степен укупно 1.221 од тога жене 739, просечна старост 32,49 година а жене 31,88; VII-2 степен укупно 9 од тога жене

54 просечна старост укупно 37,78 година а жене 34,75; VIII степен укупно 2 од тога жене 0 , просечна старост укупно 52,00 година а жене 0,00 (стање на дан 31.01.2022. НСЗ) .Лица без занимања и стручне спреме има пријављено 9.047 што пружа добру основу за запошљавање у пољопривреди. На основу географских специфичности , у близини Црне Горе, Босне и Херцеговине, са доминантним брдско - планинским подручјем са планинама Голија и Рогозна, близина Пештерске висоравни, пружа могућност развоја сеоског туризма, производњу здраве хране, сакупљање шумских плодова и лековитог биља ,такође имамо и богату културно-историјску баштину, што представља добру основу за унапређење сеоског туризма.

Рурална инфраструктура: За град Нови Пазар се може рећи да има слабо развијену инфраструктуру, што је једним делом последица лошег географског положаја, али и ниских улагања у исту у ранијем периоду. Путна мрежа - Укупна дужина путне мреже на територији града Новог Пазара је 733,889 км,од тога савремени коловоз укупно 245,196. Дужина државних путева I реда износи 64,257 од тога савремени коловоз 64,257.Државни путеви II реда свега 87,632 од тога савремени коловоз 81,939 км.Укупна дужина општинских путева износи 582 км , са савременим коловозом 99 км. Преко њене територије пролазе два државна пута првог реда, магистрални пут М-22 -Ибарска магистрала и М-8 . Укупна дужина путева II реда на територији општине износи 87,632 км чини 11,94 % укупне дужине путева. Фиксна телефонија и поштанске услуге - Телекомуникациона мрежа у насељима Новог Пазара је углавном надземна, а мањим делом подземна. Мрежа фиксне телефоније је задовољавајућег квалитета и у доста је бољем стању од мрежа у околним општинама.Има 10 пошти са 21529 телефонска претплатника. Остварен је следећи птт промет и то : 597 хиљ. писмоносних пошиљки и 5 хиљ. пакета.Мобилна телефонија - Унутар територије града Новог Пазара присутни су сви оператери који послују на територији Републике (Телеком Србије А.Д., Теленор и ВИП). Покривеност територије сигналом и сама јачина сигнала оператора мобилне телефоније је у глобалу задовољавајућа. Присутни су сви интернет провајдери који су присутни на територији Републике, задовољавајућа је покривеност интернетом. Водоснабдевање - Организовано јавно водоснабдевање врши се из природног извора реке Рашке. Квалитет произведене пијаће воде је задовољавајућег квалитета. Активности водоснабдевања су у надлежности ЈКП Водовод и канализација , за обављање комуналне делатности - ЈКП Водовод и канализација Нови Пазар.Испоручене воде за пиће хиљ.м3 - 6240 .Укупна дужина водоводне мреже износи око 240 км , број домаћинстава прикључених на водоводну мрежу је 21229. На територији месних заједница функционишу мањи сеоски водоводи, који нису у систему редовне контроле квалитета воде. Такође, неки делови општине још увек немају организовано снабдевање водом, а локално становништво се њом снабдева најчешће из сопствених бунара. Такође , постоји проблем код снабдевања водом становништва у висинским зонама града, због смањеног капацитета воде у летњим периодима и због нестанка струје (коришћење црпних пумпи). Канализација отпадних вода - Канализациона мрежа (комунална и атмосферских отпадних вода) постоји само на територији града Новог Пазара. Канализациона мрежа се протеже дужином од око 152км , број домаћинстава прикључених на канализациону мрежу је18005. Укупно испуштене отпадне воде ,хиљ.м3 је 6203, а испуштене отпадне воде у системе за одвођење отпадних вода, хиљ.м3 је 5872 .Села на територији града Новог Пазара немају изграђену канализациону мрежу. Фекалне воде домаћинстава се одлажу у септичке јаме. Површинске воде (атмосферске) се одводе системом отворених канала и затвореним системом канализације у главни канал или у реку Рашку.

Показатељи развоја пољопривреде

Пољопривредно земљиште: Подручје града Новог Пазара је карактеристично по значајном проценту брдског земљишта, док су виши делови формирану у еруптивним и метаморфним стенским масивима. Нижи брежуљкасти и равничарски делови налазе се на речним наслагама, у сливу река Рашка , Јошаница и Дежева. Погодно је за гајење пшенице до 800 м н.в. а остала жита и кромпир до највећих висина. У рељефу се истичу речна долине. Према резултатима пописа пољопривреде из 2012.године укупна површина расположивог пољопривредног земљишта износи 36.669 ха од тога коришћено пољопривредно земљиште 19.950,97 ха а ливаде и пашњаци 13.668 ха. Укупна површина под системима за наводњавање износи 793 ха од тога систем "кап по кап" 498 ха и остало 295 ха. По подацима Службе за катастар, Програм за 2021.годину укупна површина пољопривредног земљишта у државној својини износи 4788, 2308 ха, планирано за закуп је 2735,1411 ха у 527 јавних надметања а тренутно се издаје

56,6081 ха (дванаест уговора -период закупа 10 година) і 82,4416 ха (двадесет четири уговора -период закупа 15 година).

Вишегодишњи засади: На основу састава и конфигурације земљишта Нови Пазар има предиспозиције за развој воћарства, пре свега шљиве и јабука а у порасту је узгој малина, што доприноси руралном развоју и економском оснаживању пољопривредних произвођача. По подацима пописа пољопривреде 2012. на територији града Новог Пазара се под воћњацима налази 1178ха, од тога под екстензивном производњом 951,7ха. Под виноградима се налази мање од 1,5 ха земљишта на целокупној територији града . Најзначајније воћарске културе су: Шљива - 163,2 ха; Јабука - 55,3 ха; Крушка - 3 ха; Орах - 3,7 ха; Лешник - 0,4 ха; Бресква - 0,1ха ,Трешња 0,3ха, малине 20 ха. Општи подаци о пољопривредним газдинствима на основу анкете Завода за статистику су следећи: број газдинстава 5411, коришћено пољопривредно земљиште 18129 од тога оранице и баште 4242, воћњаци 1424, виноград 1 , ливаде и пашњаци 12275.Процентуално најзаступљеније воће су шљиве, јабуке, малине и ораси.

Сточни фонд: Град Нови Пазар је територија са значајном тарацијом у сточарској производњи, нарочито када се ради о говедарству, према подацима пописа око 40% расположивог пољопривредног земљишта је под ливадама и пашњацима.На овом подручју изражена су два основна климатска типа: умерено континентална клима и висинска планинска клима са изразито хладним зимама. По свом географском и рељефном положају ово подручје представља повољан терен за интензивну сточарску производњу.Ту се пре свега мисли на производњу крављег млека и јунећег и јагњећег меса.Очувана животна средина чини основу за производњу здраве хране. Према подацима из пописа пољопривреде 2012. године, на територији града се гаји око 9.645 грла говеда, затим 3.304 свиња, 16.091 оваца, 49.368 живине и пчелиње друштво. Према подацима анкете о структури пољопривредних газдинстава стање сточног фонда је следеће : говеда 11955, свиње 3032, овце 12477, живина 31058. Површина под ливадама и пашњацима је 12275. На основу података и на основу дугогодишње традиције као и услова за узгој и прехрану животиња основна производна оријентација наших произвођача је производња млека и производа од млека.Основни производи су паприка у павлаци,сир, кајмак , сурутка, пршута и судук, мед.

Механизација, опрема и објекти: Пољопривредна газдинства на територији Новог Пазара поседују углавном застарелу механизацију, неадекватну што због материјалне немогућности за набавку нове механизације што због конфигурације терена, пошто је могућа примена само мањих машина. Углавном се иде на удруживање и набавку механизације преко Удружења пољопривредника коју могу да користе сви чланови Удружења. У табелама су наведени подаци о објектима за смештај животиња, објектима за смештај пољопривредних производа, објектима за смештај машина и опреме, као и врсти машина и опреме коју поседују пољопривредна газдинства по попису пољопривреде из 2012.године. Такође, по попису пољопривреде газдинства поседују 4 стакленика и 452 пластеника без података о капацитету.

Објекти за смештај животиња на пољопривредним газдинствима по подацима пописа пољопривреде 2012.године

животиње	број	капацитет(места)
говеда	9.645	/
овце	16.091	/
кокоши	49.368	/
свиње	3.304	/

Објекти са смештај пољопривредних производа , по подацима пописа пољопривреде 2012.године

Ред.број	Назив објекта	Број	Капацитет (м2)
1.	Кошеви за кукуруз	237	3191
2.	Амбари	354	6628
3.	Сушаре	44	415
4.	Објекти за силажу	7	550
5.	Објекти за смештај машина и опреме	665	29200

Машине и опрема на газдинствима по попису пољопривреде из 2012.године

Ред.број	Машине и опрема	Број
1.	Трактори	3300
2.	Комбајни	37
3.	Берачи кукуруза	6
4.	Плугови	1614
5.	Тањираче	68
6.	Дрљаче	1222
7.	Сетвоспремачи	7
8.	Ротофрезе	552
9.	Растурачи минералног ђубрива	39
10.	Растурачи стајњака	35
11.	Сејалице	118
12.	Прскалице	312
13.	Тракторске приколице	1106
14.	Косилице	1822

Радна снага: На територији града Новог Пазара, по подацима пописа пољопривреде 2012. године, чланови пољопривредних газдинстава броје 4.938 лица, од чега 4.348 лице мушког и 590 лица женског пола. На породичним пољопривредним газдинствима је евидентирано 7.487 лица и то 4.714 мушкараца и 2.773 жена. Пољопривредна газдинства-правна лица имају 8 чланова, 8 лица мушког рода. Од укупног броја лица, чланова пољопривредног газдинства, 4.938 лица су носиоци газдинства, док су 7.487 лица чланови породице и рођаци који на пољопривредним газдинствима обављају пољопривредну делатност. На пољопривредним газдинствима града Новог Пазара годишње се ангажује укупно 3.228 радне јединице.

Структура пољопривредних газдинстава: Када се говори о структури пољопривредних газдинстава, може се рећи да на територији града доминирају релативно мала газдинства која углавном немају одређену специјалност. Најчешће чланови тих газдинстава остварују и приходе од других делатности, из радног односа, самосталне делатности или пензија из радног односа. Мали је број пољопривредних газдинстава којима је пољопривреда једина делатност. Према попису пољопривреде из 2012.године има укупно 5044 пољопривредна газдинства. У табелама је приказана структура пољопривредних газдинстава према броју условних грла и површини обрађеног земљишта. Анализом горњих табела, долази се до закључка да највећи део газдинстава обрађује мање од 5ха земљишта. Такође највећи проценат газдинстава на свом газдинству има мање од 5 условних грла стоке. Претходне тезе говоре у корист констатације о малом обиму пољопривредне производње у већини газдинстава.

Структура пољопривредних газдинстава према броју условних грла. Извор: Попис пољопривреде 2012.

Број условних грла	<4	5-9	10-14	15-19	20-49	50-99	100-499	Укупно
Број газдинстава	4215	650	138	32	7	2	/	5044
% од укупног броја	83,56	12,89	2,74	0,63	0,14	0,04	/	100

Структура пољопривредних газдинстава према површини обрађиваног земљишта. Извор: Попис пољопривреде 2012.год.

	Укупно	Без земљишта	<1 ха	>1ха < 2 ха	>2 ха < 5 ха	>5 ха < 10 ха	> 10 - ≤ 20 ха	> 20 - ≤ 30 ха	> 30 - ≤ 50 ха	> 50 - ≤ 100 ха
ПГ	5044	12	1173	1165	1667	751	242	23	8	2
Ха	19951	/	776	1731	5462	5192	3.137	571	290	121

Производња пољопривредних производа: Производња пољопривредних производа се заснива углавном на сточарству и ратарству, а мање на производима воћарства. Степен финализације пољопривредних производа је низак и најчешће се ради о примарној производњи пољопривредних производа. Разлог за то је недостатак прерађивачких капацитета као и недовољна тржишна оријентација самих произвођача. Засејане површине најважнијих култура по групама су житарице: пшеница 1739,7404, кукуруз 707,6127, сточни јечам 332,9973, овас 224,9170 (у ха); крмно биље: луцерка 678,3262, детелина 376,4234, засноване ливаде (сејанице) 493,5248 (у ха) ; поврће: конзумни кромпир 595,0078, пасуљ 63,3284, купус 76,7039, конзумни црни лук 44,1756 (у ха); воће: шљиве 461,5021; јабуке 182,9624; малине 66,5389 (у ха).

Земљорадничке задруге и удружења пољопривредника: На територији града има регистровано удружење пољопривредника Међуопштинска унија пољопривредних удружења "МОУПУ" која у свом саставу има 25 удружења пољопривредника и 2 удружења пчелара, са укупно 1070 чланова, које активно функционише на територији града и послује као непрофитна организација са циљем унапређења пољопривредне производње у области ратарства, повртарства, воћарства, сточарства и пчеларства. "МОУПУ" је врло активна у свом раду, конкурисали су у сарадњи са Градском управом Нови Пазар код међународних организација ЕУ ПРОГРЕС, ТИКА за набавку механизације, система за наводњавање, садница малина, кошница, ројева и остале опреме за пчеларе и др. Такође, тесно сарађују са Пољопривредном стручном службом Нови Пазар. На територији града има регистровано и 7 земљорадничких задруга са шифром делатности углавном узгој музних крава, мање гајење жита и прераде млека, али су то углавном са једним запосленим и нису активни у развоју пољопривредне производње.

Трансфер знања и информација: Град Нови Пазар је у претходном периоду предузимао низ мера како би омогућио ефикасан трансфер знања и информација из области пољопривреде. Тај тренд ће бити настављен и у будућности. Већ традиционално пољопривредници са територије града имају могућност посете Новосадском Сајму пољопривреде као и Сајму пчелара у Београду у организацији градске управе, посете општинама које имају примат у производњи малина ради практичног рада на терену и упознавања са свим новинама. Поред тога, сваке године се организују предавања из свих области пољопривреде, са посебним освртом на сетву. Новопазарским пољопривредницима су на располагању стручна лица одељења за привреду, градске управе града Новог Пазара. Уз помоћ Пољопривредне саветодавне и стручне службе врши се процена земљишта за узгој нових култура, пре свега малина и успешно су засађени малињаци уз помоћ града и донатора, такође је први пут засађена и плантажа шипурка. Тако да се сваке године иде на праћење стања и увођење новина.

ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ПЛАНИРАНИХ МЕРА И ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА

Табела 1. Мере директних плаћања

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ постицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
	УКУПНО						

Табела 2. Мере кредитне подршке

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ постицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
1	Кредитна подршка	100.2	300.000,00	0,00	100	0,00	0,00
	УКУПНО		300.000,00				

Табела 3. Мере руралног развоја

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
1	Инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава	101	13.200.000,00	70	0,00	0,00
	УКУПНО		13.200.000,00			

Табела 4. Посебни подстицаји

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ постицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
	УКУПНО						

Табела 5. Мере које нису предвиђене у оквиру мера директних плаћања, мера кредитне подршке, мера руралног развоја и посебних подстицаја

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ постицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
	УКУПНО						

Табела 6. Табеларни приказ планираних финансијских средстава

Буџет	Вредност у РСД
Укупан износ средстава из буџета АП/ЈЛС планираних за реализацију Програма подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја (без пренетих обавеза)	13.500.000,00
Планирана средства за директна плаћања	0,00
Планирана средства за кредитну подршку	300.000,00
Планирана средства за подстицаје мерама руралног развоја	13.200.000,00
Планирана средства за посебне подстицаје	0,00
Планирана средства за мере које нису предвиђене у оквиру мера директних плаћања, кредитне подршке и у оквиру мера руралног развоја	0,00
Пренете обавезе	0,00

Циљна група и значај промене која се очекује за кориснике: Корисници мера подршке из Програма су регистрована пољопривредна газдинства града Новог Пазара, тј. регистрована пољопривредна газдинства чије је седиште/адреса на територији града Новог Пазара. Поред тога, циљна група су и правна лица која се баве пољопривредном производњом и развојем пољопривреде на територији града Новог Пазара (удружења, задруге, стручне службе и сл.). Овај Програм има за циљ унапређење пољопривредне производње у граду Новом Пазару кроз унапређење постојећих и усвајање нових знања и вештина из области пољопривреде, побољшање конкурентности и ефикасности производње, побољшање генетске основе у говедарству, стимулисање удруживања, смањење незапослености, а остварењем свих тих циљева и побољшање квалитета живота у селима.

Информисање корисника о могућностима које пружа Програм подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја: Потенцијални корисници подстицајних мера из Програма биће информисани преко средстава јавног информисања, кроз конкурсе и јавне позиве за расподелу средстава предвиђених појединачним мерама. Конкурси и јавни позиви биће објављивани средствима јавног информисања на званичном сајту града, путем Пољопривредне саветодавне и стручне службе, МОУПУ.

Мониторинг и евалуација: Праћење реализације Програма вршиће стручне службе градске управе града Новог Пазара. Резултати за сваку од мера садржаних у програму биће оцењени на основу индикатора детаљније образложених у следећем поглављу.

II. ОПИС ПЛАНИРАНИХ МЕРА

2.1. Назив и шифра мере: 100.2 Кредитна подршка

2.1.1. Образложење: Пољопривредна производња се најчешће обавља на граници рентабилности. Коришћење кредита за финансирање пољопривредне производње додатно оптерећује цену производа, због трошкова камата на кредите, те негативно утиче на ценовну конкурентност производа. Такође, пољопривредници немају обртних средстава, па су принуђени да користе кредитна подстицајна средства, која због специфичности на овом подручју се избегавају због камата, како би делимично предупредила овај проблем градска управа Новог Пазара кроз ову меру на себе преузима трошкове камата за пољопривредне кредите који доспевају на плаћање у 2022.години. Град ће суфинансирати захтеве корисника у којима ће бити искључиво један уговор о пољопривредном кредиту склопљен са банком. За ову меру предвиђена су средства у износу од 300.000,00 динара.

2.1.2. Циљеви мере: Суфинансирање камата за пољопривредне кредите ће подстаћи пољопривреднике да користе што више кредита како би модернизовали производњу, побољшали своју конкурентност на тржишту и тако се економски оснажили, а такође ће их подстаћи да буду што активнији и иновативнији у тражењу нових извора средстава, што све доприноси побољшању амбијента на нивоу локалне самоуправе. Општи циљеви су: модернизација производње, побољшање конкурентности, повећање продуктивности. Специфични циљеви су : олакшано финансирање проширења, интензивирања и модернизовања пољопривредне производње.

2.1.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду: Мера је садржана у НППР.

2.1.4. Крајњи корисници: Индивидуални пољопривредни произвођачи уписани у регистар пољопривредних газдинстава.

2.1.5. Економска одрживост: За реализацију ове мере није потребно подносити бизнис план или пројекат о економској одрживости улагања.

2.1.6. Општи критеријуми за кориснике: Да буду носиоци регистрованог пољопривредног газдинства са територије града Новог Пазара; • Да имају Уговор о пољопривредном кредиту са банком.

2.1.7. Специфични критеријуми: Да камата по предметном кредиту, у одређеном делу или у целости доспева у 2022.години.

2.1.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
100.2.1	Суфинансирање камата за пољопривредне кредите

2.1.9. Критеријуми селекције:

2.1.10. Интензитет помоћи: Град Нови Пазар ће сносити трошкове камата по кредиту за пољопривредне кредите који на наплату доспевају у 2022.години до износа предвиђених средствима утврђених програмом.

2.1.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1	Процент реализације средстава планираних за ову меру
2	Број пољопривредних газдинстава која су била корисници
3	Број одбијених захтева
4	Број поднетих захтева

2.1.12. Административна процедура: Реализацију ове мере спроводиће стручне службе градске управе . Јавни позив за пријављивање за суфинансирање камате за пољопривредне кредите биће објављен у средствима јавног информисања, на сајту града Новог Пазара, на огласној табли ГУ. Пријем захтева биће вршен на писарници градске управе Новог Пазара, попуњавањем пријавног обрасца у периоду од дана објављивања до 15.децембра 2022.године или до утрошка средстава предвиђених за ову намену. Захтев треба да садржи следећу документацију: • Доказ о активном статусу пољопривредног газдинства; • Фотокопију личне карте носиоца газдинства; • Фотокопију картице текућег рачуна; • Фотокопију Уговора о пољопривредном кредиту ; • План отплате кредита.Након пријема и обраде Захтева, радиће се по систему прво пристиглих захтева до утрошка средстава планираних за ову намену, доношењем решења о одобравању подстицаја подносиоцима захтева, затим ће се склопити Уговор између корисника подстицајних средстава и Градоначелника града Новог Пазара, који ће дефинисати права и обавезе обе уговорне стране, очекивано време за доношење решења и склапање уговора је тридесет дана.Пренос средстава биће вршен у износу камата које доспевају на наплату у 2022. години, у складу са планом отплате кредита, а по достављању доказа о измирењу обавеза према кредиту од стране подносиоца захтева за подстицајна средства.

2.2. Назив и шифра мере: 101 Инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава

2.2.1. Образложење: Да би пољопривредна газдинства града Новог Пазара била конкурентна на тржишту пољопривредних производа неопходно је да имају конкурентан производ и по питању обима производње и квалитета. Да би се ови захтеви испоштовали потребне су сталне инвестиције у проширење и модернизацију производње. Сектор сточарство : Брдско-планинско подручје карактеристично је за развој сточарства, ова мера подстицаја користила би се за набавку машина и опреме за припрему сточне хране ,музилица, чобаница ,као и остала набавка машина за сточарство. За ову намену предвиђено је 3.800.000,00 динара. Сектор воћарство и повртарство : Град Нови Пазар има повољне услове за развој воћарства и повртарства, али ове производње карактерише мала, неспецијализована производња, са не баш јасном тржишном оријентацијом, неадекватна опремљеност механизацијом примењивом на брдско-планинском подручју.Такође, због све већих промена и температурних варирања програмом се подстиче пластеничка производња поврћа, која ће заштитити поврће од негативних температурних промена. На територији града у експлоатацији је 1178 ха воћњака, од чега је преко 80 % екстензивна производња. Највеће површине су под шљивом, која се у највећем делу преради на газдинствима, док се мали део прода у свежем стању. Ова мера има за циљ да помогне произвођачима да набавком нових машина и опреме повећа обим и подигне квалитет и интензивност производње у воћарству и повртарству. За ову намену је опредељено 7.180.000,00динара. Сектор пчеларство: Пчеларство представља атрактивну пољопривредну делатност, која последњих година почиње да добија јасно тржишно усмерење, нарочито ка страним тржиштима. Такође се придаје све већи значај очувању пчелињих друштава и уопште пчела као битног фактора за очување човечанстава , јер је приметно изумирање пчела. Мед са ових подручја је окарактерисан као мед високог квалитета и Град Нови Пазар ће кроз учешће у трошковима набавке пчеларске опреме и друштава покушати да анимира што више људи за овај вид привређивања. За ову намену опредељена су средства у износу од 2.220.000,00 динара.

2.2.2. Циљеви мере: Општи циљеви: 1.Модернизација и повећање производње, побољшање квалитета производа; 2.Побољшање конкурентности; 3.Смањење незапослености; 4.Повећање дохотка грађана кроз бављење овим делатностима. Специфични циљеви по секторима: Сектор сточарство :повећање производње млека и меса. Сектор воће и поврће :повећање површина под воћњацима,интензивирање воћарске производње,проширење обима повртарске производње и повећање квалитета производа, интензивирање повртарске производње. Сектор пчеларство :повећање производње меда и очување и очување пчела.

2.2.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду: Мера је садржана у у НППР.

2.2.4. Крајњи корисници: Индивидуални пољопривредни произвођачи уписани у регистар пољопривредних газдинстава.

2.2.5. Економска одрживост: За реализацију ове мере није потребно подносити бизнис план или пројекат о економској одрживости улагања.

2.2.6. Општи критеријуми за кориснике: Да су носиоци регистрованих пољопривредних газдинстава са територије града Новог Пазара.

2.2.7. Специфични критеријуми: У сектору производње млека прихватљиви корисници треба да : 1)у РПГ имају пријављен сточни фонд (податке о врсти животиња и броју газдинства (ХИД) на којим се држе или узгајају; 2) Имају у свом власништву , односно у власништву члана регистрованог пољопривредног газдинства, 1-19 млечних крава; 3) У случају набавке нових машина и опреме за наводњавање, имају у свом власништву, односно у власништву члана регистрованог пољопривредног газдинства максимално до 100 млечних крава; 4) У случају када се ради о набавци квалитетних приплодних грла, на крају инвестиције имају у свом власништву , односно у власништву члана регистрованог пољопривредног газдинства :3-100 крава млечних раса. У сектору производње меса прихватљиви корисници треба да : 1)У РПГ имају пријављен сточни фонд (податке о одговарајућој врсти животиња и броју газдинства (ХИД) на којима се држе или узгајају); 2) У Регистру објеката, односно одобрених објеката (у складу са посебним прописом којим се уређује регистрација, односно одобравање објеката за узгој, држање и промет животиња) имају регистроване, односно одобрене објекте са капацитетима за тов/узгој: мање од 20 јунади и/или мање од 150 грла оваца/коза и /или мање од 30 крмача и/или мање од 100 товљеника свиња у турнусу и/или од 1.000- 3.999 бројлера у турнусу; 3) У случају када се ради о набавци квалитетних приплодних грла, на крају инвестиције имају у свом власништву, односно у власништву члана регистрованог пољопривредног газдинства:5-100 товних раса, или 10-300 грла оваца/коза, или 10-400 грла свиња, или до 5000 кока носиља. У сектору пчеларства прихватљиви корисници треба да : 1)имају 5-500 кошница пријављених у Централној бази података о обележавању животиња код Управе за ветерину. У сектору производње воћа, грожђа, поврћа, хмеља и цвећа прихватљиви корисници треба да: 1) у РПГ имају уписано пољопривредно земљиште под производњом одговарајућих биљних култура; 2)имају: мање од 2 ха јагодичастог воћа и хмеља; односно мање од 5 ха другог воћа, односно 0,1- 50 ха цвећа, односно 0,2-100 ха винове лозе; 3) случају подизања нових или обнављања постојећих (крчење и подизање) производних (са наслоном) и матичних засада воћака и винове лозе прихватљиви корисници су пољопривредна газдинства која на крају инвестиције имају у свом власништву, односно у власништву члана РПГ: 0,1-50 ха јагодистих врста воћака , 0,3-100 ха другог воћа, до 2 ха винове лозе; 4)Прихватљиви корисници су пољопривредна газдинства која на крају инвестиције имају у свом власништву мање од 0,5 ха пластеника или мање од 3 ха производње поврћа на отвореном простору ; 5) За инвестиције везане за производњу грожђа, пољопривредници са површинама до 2 ха под виноградима уписаних у Виноградарски регистар на крају инвестиције ,у складу са законом којим се уређује област виноградарства и винарства, могу да остваре подршку за набавку механизације, опреме, квалитетног садног материјала и др; 6) за инвестиције везане за производњу садног материјала , буду уписани и у Регистар произвођача садног материјала, у складу са законом којим се уређује област производње садног материјала, на крају инвестиције имају до 50 ари под расадима.

2.2.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
101.1.3	Опрема за мужу, хлађење и чување млека на фарми, укључујући све елементе, материјале и инсталације
101.1.4	Машине и опрема за руковање и транспорт чврстог, полутечног и течног стајњака (транспортери за стајњак; уређаји за мешање полутечног и течног стајњака; пумпе за пражњење резервоара; сепаратори за полутечни и течни стајњак; машине за пуњење течног стајњака
101.1.5	Машине и опрема за припрему сточне хране, за храњење и напајање животиња (млинови и блендери/мешалице за припрему сточне хране; опрема и дозатори за концентровану сточну храну; екстрактори; транспортери; микс приколице и дозатори за кабасту сточну храну;
101.1.8	Опрема за фиксне ограде и електричне ограде за пашњаке/ливаде
101.3.1	Набавка опреме за живинарске фарме за производњу конзумних јаја
101.4.2	Подизање и опремање пластеника за производњу поврћа, воћа, цвећа и расадничку производњу
101.4.16	Набавка опреме за резивање, дробљење, сечење и уклањање остатака након резидбе воћних врста
101.4.19	Машине за примарну обраду земљишта
101.4.20	Машине за допунску обраду земљишта
101.4.21	Машине за ђубрење земљишта
101.4.23	Машине за садњу
101.4.24	Машине за заштиту биља
101.4.28	Машине, уређаји и опрема за наводњавање усева
101.6.2	Набавка опреме за пчеларство

2.2.9. Критеријуми селекције:

Редни број	Тип критеријума за избор	Да/Не	Бодови
1	Члан Међуопштинске уније пољопривредних удружења "МОУПУ"	да	20

2.2.10. Интензитет помоћи: Максимално учешће подстицајних средстава града Новог Пазара у укупним инвестицијама је 70%.

2.2.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1	Број пчелара- корисника подстицајних средстава
2	Процент реализације средстава планираних за ову меру
3	Број пољопривредних газдинстава која су била корисници
4	Број поднетих захтева
5	Број одбијених захтева

2.2.12. Административна процедура: Реализацију мере за сва четири сектора спроводиће стручне службе градске управе града Новог Пазара уз сарадњу Пољопривредне саветодавне стручне службе (ПССС) и Међуопштинске уније пољопривредних удружења (МОУПУ). Сукцесивно током календарске године биће расписивани јавни позиви за набавку опреме и механизације по принципу најповољнијег понуђача, до утрошка средстава, у периоду од дана објављивања до 20.децембра 2022.године. Набављена опрема ће се делити пољопривредницима.Јавни позив ће детаљније дефинисати потребну документацију, као и остале услове за коришћење подстицајних средстава.

III. ИДЕНТИФИКАЦИОНА КАРТА

Табела: Општи подаци и показатељи

Назив показатеља	Вредност, опис показатеља	Извор податка и година
ОПШТИ ПОДАЦИ		
Административни и географски положај		
Аутономна покрајина	/	рзс*
Регион	Регион Шумадије и Западне Србије	рзс*
Област	Рашка област	рзс*
Град или општина		рзс*
Површина	742	рзс*
Број насеља	99	рзс*
Број катастарских општина	99	рзс*
Број подручја са отежаним условима рада у пољопривреди (ПОУРП)	99	
Демографски показатељи		
Број становника	100410	рзс**
Број домаћинства	24090	рзс*
Густина насељености (број становника/површина, km ²)	145	
Промена броја становника 2011:2002 (2011/2002*100 - 100)	+16,76%	рзс**
- у руралним подручјима АП/ЈЛС	+2491	рзс**
Становништво млађе од 15 година (%)	24,69	рзс**
Становништво старије од 65 година (%)	8,83	рзс**
Просечна старост	35	рзс*
Индекс старења	53	рзс*
Без школске спреме и са непотпуним основним образовањем (%)	7,74	рзс*
Основно образовање (%)	11345	рзс*
Средње образовање (%)	5584	рзс*
Више и високо образовање (%)	417	рзс*
Пољопривредно становништво у укупном броју становника (%)	25 %	Процена
Природни услови		

Рељеф (равничарски, брежуљкасти, брдски, планински)	Брдско-планински	Интерни
Преовлађујући педолошки типови земљишта и бонитетна класа	Шкриљци,пешчари,кречњаци 4-8 класе	Интерни
Клима (умерено-континентална, субпланинска ...)	Умерено-континентална	Интерни
Просечна количина падавина (mm)	627 mm	Интерни
Средња годишња температура (oC)	9,4	Интерни
Хидрографија (површинске и подземне воде)	Слив реке Рашке захвата површину 1193 км ² , дужина мреже водотокова износи 879 км	Интерни
Површина под шумом (ha)	37497,10	рзс*
Површина под шумом у укупној површини АП/ЈЛС (%)	50,53%	рзс*
Пошумљене површине у претходној години (ha)	30,45	рзс*
Посечена дрвна маса (m ³)	12705 m ³	рзс*
ПОКАЗАТЕЉИ РАЗВОЈА ПОЉОПРИВРЕДЕ		
Стање ресурса		
Укупан број пољопривредних газдинстава:	5044	рзс***
Број регистрованих пољопривредних газдинстава (РПГ):	3435	Управа за трезор
- породична пољопривредна газдинства (%)	3423	
- правна лица и предузетници (%)	12	
Коришћено пољопривредно земљиште - КПЗ (ha)	19951 ха	рзс***
Учешће КПЗ у укупној површини ЈЛС (%)	26,88	
Оранице и баште, воћњаци, виногради, ливаде и пашњаци, остало(18) (ha, %)	75%	рзс***
Жита, индустријско биље, поврће, крмно биље, остало(19) (ha, %)	21%	рзс***
Просечна величина поседа (КПЗ) по газдинству (ha)	3,96 ха	рзс***

Обухваћеност пољопривредног земљишта комасацијом (ha)	0	Интерни
Обухваћеност земљишта неким видом удруживања (ha)	0	Интерни
Број пољопривредних газдинстава која наводњавају КПЗ	1332	рзс***
Одводњавана површина КПЗ (ha)	0	Интерни
Наводњавана површина КПЗ (ha)	793 ха	рзс***
Површина пољопривредног земљишта у државној својини на територији АП(20) (ha)	4527 ха	Интерни
Површина пољопривредног земљишта у државној својини која се даје у закуп (ha):	2735 ха	Интерни
- физичка лица (%)	100%	Интерни
- правна лица (%)	0	Интерни
Говеда, свиње, овце и козе, живина, кошнице пчела (број)	Говеда-9645;овце-16091;козе-1576;свиње-3304;коњи,магарци,муле-194;живина-49368;кошнице пчела-6657	рзс***
Трактори, комбајни, прикључне машине (број)	10238	рзс***
Пољопривредни објекти (број)	4285	рзс***
чч, сушаре, стакленици и пластеници (број)	504	рзс***
Употреба минералног ђубрива, стајњака и средстава за заштиту биља (ha, број ПГ)	Мин.ђуб-3651 ха /2905 ПГ; Стајњак-3499 ха /3572 ПГ; Зашт.биља-1637 ха /1889 ПГ	рзс***
Број чланова газдинства и стално запослених на газдинству:	12433	рзс***
(на породичном ПГ: на газдинству правног лица/предузетника) (ha)	Пор.газдинство 12425; правна лица-8	рзс***
Годишње радне јединице (број)	3265	рзс***
Земљорадничке задруге и удружења пољопривредника (број)	733 , 25 Удружења	Интерни
Производња пољопривредних производа(количина):		
- биљна производња (t)	Укупан принос у т:пшеница -3818; кукуруз-2896;кромпир-5849	рзс***
- сточарска производња (t, lit, ком.)	Говеда -201 т; млеко 2790 л	Интерни
ПОКАЗАТЕЉИ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА		

Рурална инфраструктура		
<i>Саобраћајна инфраструктура</i>		
Дужина путева(km)	733,889 км	рзс*
Поште и телефонски претплатници (број)	10 пошта, тел.претплатници-21529	рзс*
<i>Водопривредна инфраструктура</i>		
Домаћинства прикључена на водоводну мрежу (број)	21229	рзс*
Домаћинства прикључена на канализациону мрежу (број)	18005	рзс*
Укупне испуштене отпадне воде (хиљ.м3)	6203	рзс*
Пречишћене отпадне воде (хиљ.м3)	/	рзс*
<i>Енергетска инфраструктура</i>		
Производња и снабдевање електричном енергијом (број)	На територији града не постоји погон за производњу ел.енергије	Интерни
<i>Социјална инфраструктура</i>		
Објекти образовне инфраструктуре (број)	Број објеката предшколског образовања 26; основно образовање школе -38;средње образовање - 9;факултети-2	рзс*
Број становника на једног лекара	351	рзс*
Број корисника социјалне заштите	3269	рзс*
<i>Диверзификација руралне економије</i>		
Запослени у секторима пољопривреде, шумарства и водопривреде (број)	Запослени у правним лицима -70	рзс* рзс***
Газдинства која обављају друге профитабилне активности(30) (број)	Прерада пољоп.производа-596;прерада меса - 52; прерада млека-480; прерада воћа и поврћа-164;обрада дрвета-22;активности у шумарству-72;народна радиност -25	рзс***
Туристи и просечан број ноћења туриста на територији АП/ЈЛС (број)	Домаћи туристи 7325, број ноћења 14999, просечан број ноћења -2. Страни туристи -1383 , број ноћења 2329,просечан број ноћења1,7	рзс*
<i>Трансфер знања и информација</i>		
Пољопривредна саветодавна стручна служба (да/не)	Да	Интерни
Пољопривредна газдинства укључена у саветодавни систем (број)	120	ПССС

Датум и место

М.П.

Потпис овлашћеног лица у АП/ЈЛС